

Uitleg en verkondiging vanuit Joh. 6:1-15/Jozua 4:19 – 5:1,10-12

(ds. Simon Dingemanse, 10 maart 2024, Oude Jeroenskerk Noordwijk)

Gemeente van onze Heer Jezus Christus,

Het leven is vol van tekenen, die iets betekenen en vol van signalen die iets te signaleren geven...maar ja, hebben we er ook een antenne voor?...Om t.v.-zenders te kunnen ontvangen heb je een decoder nodig...anders kan je televisie niets beginnen met het signaal, dat het ontvangt en kan het er geen beeld van maken...

Je denkt wel eens: Hadden wij als mensen ook maar zo'n decoder...dat we een duidelijk beeld zouden kunnen krijgen van het leven en van Gods bedoeling met de wereld...maar ja, zo'n decoder hebben we niet...ik niet tenminste: er zijn altijd vragen genoeg...

Toch proberen we steeds weer betekenis te geven aan ons leven en aan alles wat ons overkomt, niet waar...we kunnen als mens gewoon niet anders...maar ja...welke betekenis?...

Iemand zei eens: "'t Is een wonder: Het kloppen van mijn hart: ruim 100.000 keer per etmaal. En ik mag 20.000 keer per dag ademen...en voor de 137 kubieke meter lucht die ik daarvoor nodig heb, hoef ik geen cent te betalen!'"...Als je zoiets zegt, dan heeft het leven echt betekenis voor je en dan straalt de verwondering en de dankbaarheid er vanaf...

Dat is wat anders dan die mens die zei dat hij bidden voor het eten flauwekul vond...laat staan danken...'ik heb er toch zelf voor gewerkt,' zei hij...maar biddag voor gewas en arbeid herinnert ons er ook aan dat het leven niet vanzelfsprekend is...ook niet als je hard werkt of hard gewerkt hebt...

Want we weten allemaal dat het ook heel anders kan zijn...mensen van wie de verbijstering afstraalt in plaats van de verwondering...en de kwetsbaarheid in plaats van de dankbaarheid...mensen met veel negatieve littekens in plaats van positieve tekenen...en dan kan het heel moeilijk worden om sowieso nog ergens betekenis aan te hechten of ergens de zin van in te zien...

Je kunt blij worden als je naar de knoppen in de bomen kijkt...en je kunt verdrietig worden als je ziet hoeveel er naar de knoppen gaat in deze wereld...

Welke betekenis moeten wij dan aan het leven geven als je zulke tegenstrijdige signalen krijgt?...Leg je je neer bij het negatieve of blijf je ook het positieve zien?...Op welke signalen letten u, jij en ik?...En is de bijbel misschien ook een beetje een decoder, die ons helpt om de signalen zo op te vangen, dat het leven een goede betekenis krijgt?...

Daar moeten we wel een beetje voorzichtig mee zijn natuurlijk, want je kunt God niet zomaar aflezen uit de natuur of uit het wereldgebeuren...maar de bijbelse verhalen willen ons wel helpen om op een gelovige manier naar de wereld en naar ons eigen leven te kijken...

Jozua doet dat als hij twaalf stenen laat oprichten bij de Jordaan...twaalf tekenen voor de twaalf stammen van Israël, waarmee zij aan hun kinderen kunnen vertellen over Gods bevrijding...over uittocht en intocht...twaalf tekenen die leren om vol vertrouwen naar de geschiedenis en de toekomst te kijken...

En de naamgenoot van Jozua, Jezus, geeft op zijn weg door de wereld ook vaak signalen van bevrijding en genezing, ook al staat Hij zelf net als wij midden in de weerbarstige woestijn van deze wereld en wordt zijn weg steeds meer een lijdensweg...Laten we daarom eens letten op zijn signaal in het verhaal van vanmorgen...

Het Joodse Paasfeest is bijna aangebroken en Jezus is het water overgestoken en de berg opgegaan...het lijkt wel alsof Hij als een nieuwe Mozes dwars door het water van de Rietzee heen naar de berg Sinaï trekt...het lijkt wel alsof Jezus vast een voorproefje van dat Paasfeest geeft door opnieuw op uittocht te gaan...

Veel mensen zijn er bij Hem...5000 mannen en dan hun vrouwen en kinderen nog...dat verwijst natuurlijk naar het volk van de vijf boeken van Mozes, het joodse volk dat de thora als bevrijdende wegwijzer heeft ontvangen...

Maar Jezus' leerling Filippus heeft nog niet in de gaten dat Jezus is als een nieuwe Mozes...'we hebben niet genoeg geld, dus samen eten wordt niks met zoveel mensen,' zegt ie...De financiële crisis van dat moment is voor Filippus het signaal dat er niets mogelijk is...zo geeft hij negatief betekenis aan de werkelijkheid van dat moment...

Een andere leerling, Andreas, komt met een jongetje aanlopen, die vijf broden en twee vissen wil delen...Maar ook Andreas blijft steken in het ook ons zo bekende haalbaarheidsdenken: Ach, wat is dat nou: die vijf broden en twee vissen van dat jochie voor zoveel mensen?...

Maar ho eens even! Laten we nou eens verder kijken dan onze haalbaarheidsneus lang is...laten we kijken met het hoopvolle licht van de thora, de vijf boeken van Mozes: Die vijf broden doen denken aan de vijf dagen waarop het volk Israël in de woestijn eenmaal per dag het manna kon verzamelen... en de twee vissen doen denken aan de zesde dag waarop het volk wegens de sabbat voor twee dagen tegelijk mocht inzamelen...

Jezus geeft in ieder geval een weergaloze betekenis aan het delen van dat kleine jochie...vijf en twee is zeven en dat betekent overvloed van leven...als je weet te danken en te delen van wat je mag ontvangen, is er veel meer dan je denkt!...

Zo geeft Jezus samen met die kleine jongen een bevrijdende en grensdoorbrekende betekenis aan de schijnbaar schrale werkelijkheid van dat moment...er blijven zelfs twaalf korven met brood over...er is genoeg te eten in voor heel het volk, voor heel de wereld...als je maar weet te delen...te delen van het levensbrood dat Jezus geeft...dat Jezus is...

Als Johannes ons zo de betekenis van Jezus laat zien, dan vraagt hij ons tegelijkertijd om een open oog en oor te hebben voor de tekenen van het goede in deze wereld, hoe klein ook...en hij vraagt ons zelf ook zulke tekenen op te richten...zoals Jozua met zijn twaalf stenen...en Jezus met zijn twaalf manden vol brood...

Dus: Hoe kijk en luister je naar de dingen?...Hoe kijk je naar mensen?...Hoe neem je de wereld om je heen waar...de wereld waar zoveel mis is maar waarin vaak onzichtbaar ook veel goeds gebeurt?...

Met verbijstering zien en horen we wat er momenteel in Gaza plaatsvindt...dat daar de

honger dood steeds dichterbij komt, ook voor veel kinderen...we begrijpen het trauma van Israël, maar de politiek van de regering van Israël krijgt steeds meer trekken van een oorlogsmisdaad...de Joods-Palestijnse organisatie Stand Together probeert voedsel naar Gaza te krijgen, maar wordt door het leger van Israël tegengehouden...het is ten hemel schreiend en machteloos makend...

Maar het mag ons er niet toe brengen om het negatieve in de wereld de overhand te geven...die spontane maaltijd, waarbij Jezus de eigenlijke Gastheer is, voedt ons met het geloofsvertrouwen, dat je met positieve tekenen iets van Gods Koninkrijk kunt laten zien...door vijf brieven te versturen en twee bezoeken te brengen...of iemand de vijf te geven en daarna twee armen om haar heen te slaan...

Misschien moet ik het heel voorzichtig zo zeggen: Als je God kwijt bent en je kunt Hem niet meer vinden...ook niet in de tekenen om je heen – en dat kan best, want het leven is soms steenhard – probeer dan toch dwars daar tegenin dit tekenverhaal voor ogen te houden: Er is een God die deelt van zichzelf en mensen inschakelt om te delen van zichzelf...te delen met u, jou en mij, ook al lijkt elke zin van leven soms verloren...

Ik las eens een ontroerend verhaal van een dominee, die als wanhopig mens een hoopvol signaal kreeg...hij kon geen betekenis meer aan het leven geven, want hij werd overspoeld door gevoelens van zinloosheid...moet u eens horen wat hij schrijft:

"Nadat ik in mijn leven al vaak zieke mensen had bezocht, kwam ik zelf het academisch ziekenhuis binnen als patiënt. Op P3A. Dat staat voor psychiatrische afdeling 3A. Die is voor mensen met stemmingswisselingen. Depressies vooral. Een gesloten afdeling. Ik kwam er met mijn depressie, leeg, wanhopig, total loss. Ik wilde er niet meer zijn. Elke dag keek ik uit naar tien uur 's avonds. Dan mocht je naar bed en dan trok ik de dekens over me heen. Weg, weg wilde ik.

'Hebt u ook steun aan uw geloof?' vroeg de verpleger. 'Nee', zei ik. Het werd in mijn status opgetekend. Ik hoopte nergens meer op. Volgestopt met medicijnen als xanax en anafranil zat ik elke dag uren op de arbeidstherapie en figuurzaagde. In het weekend mocht ik wel naar huis. Daar was dan niemand die op me wachtte. De kranten las ik niet. Radio en t.v. raakte ik niet aan. Ik schold de bloemen in de tuin uit, omdat ze gewoon doorgingen met bloeien. Verder lag ik de hele dag in bed. In stilte. Weg zijn, weg zijn, ver weg.

Hoe kwam ik er uit? Begin augustus kwam Freeke erbij op onze afdeling, dertig jaar oud. Zij ging al zeven jaar door de psychiatrische molen. Ze dacht vaak aan zelfdoding, maar ze moest toch maar bij ons. Op een morgen zat ik in de pianokamer tegenover haar. Ze zette een c.d.speler op tafel en in haar onschuld zette ze muziek aan. Opeens klonk toen de stem van Herman van Veen die zong: 'de dwaze moeders op het plein, wier kinderen verdwenen zijn' en iets verder: geef hun een teken, een signaal, dat geen deur voor eeuwig dicht zal zijn.'

Herman zong dat zoals hij alleen dat kan.

Op dat moment gebeurde het. In mij. Alsof een sleutel werd omgedraaid. Ik keek Freeke aan en ik was opeens niet eenzaam meer. Het signaal was er.

Niet lang daarna werd ik ontslagen uit het ziekenhuis. En ik voel me nu wel haast herboren, na

een half jaar opname. Die blijdschap, wie kent die? Lieve mensen zeggen me: 'Dominee, toen u zo diep in de put zat bent u zeker wel dichterbij God gekomen?' Dan zeg ik: 'Nee.' En dan zeg ik ook, na enige stilte: 'Hij kwam dichterbij mij.' Want dat geloof ik.

Zoals Jezus dat ook verteld heeft over dat verloren schaap: dat was weg. Echt weg. De herder ging zoeken. Dat schaap liep niet te zoeken, kom nou! Die herder, die zoekt...hij liep zich rot, totdat hij vond...Zo schrijf ik dit nu, wat ik maanden niet kon: schrijven. Gered uit de diepten. Door wie? Door het medicijn Xanax? Door de psychiater? Door Freeke? Door Herman? Weet ik veel hoe die Herder met een hoofdletter dat doet...

(R. van 't Lindhout, Predikant en Samenleving, jan/febr. 1997)

Toen ik dat verhaal van die dominee las, vol verbijstering én verwondering, vol kwetsbaarheid én dankbaarheid, bleef dat prachtige lied van Herman van Veen door mijn hoofd spelen...en ik bedacht er wat variaties op...

De zonnebloem, nog in de knop,
vertelt een ieder: geef niet op.
het donker heeft de toekomst niet,
zie wat Jezus ziet.
Hij deelt het brood met allemaal,
leef met zijn teken, het signaal:
dat geen enk'le deur eeuwig dicht zal zijn,
dat aan 't eind van de tunnel weer licht zal zijn.

Zoals Hij deelt van brood en wijn,
de redding moet al bezig zijn,
het leven straalt uit zijn verhalen
en werpt nieuw licht op de signalen. Amen.